

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשל"ב

חלק ב – יו"ל לש"פ תרומה, וא"ו אדר, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

לזכות

הילד מנחם מענדל שיחי

ליום הולדתו השלישי, ו' אדר, ה'תשע"ז

ולרגל ה"אָפּשערעניש" שלו

ולזכות אחיותיו

מושקא, דבורה ואסתר

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת דוד וזוגתו מרת לאה גיטל שיחיו אבערלאנדער

ולזכות זקניהם

הרה"ח הרב ר' גדלי' וזוגתו מרת שרה לאה שיחיו אבערלאנדער

הרה"ת הרב ר' חיים גרשון וזוגתו מרת חנה שיחיו שטיינמעץ

הרה"ח ר' יחיאל וזוגתו מרת עלקא בילא שיחיו אבערלאנדער

הרה"ח ר' ברוך צבי וזוגתו רחל שיחיו פעדער

מרת רות שתחי שטיינמעץ

הרה"ת ר' חיים וזוגתו מרת חי' רחל שיחיו יפה

מרת גיטל שתחי פעדער

מרת בלומא שתחי פעלבערבוים

בודאי גם לאחרי העתקתו לת"א, עומד בקישור עם חבריו מלפנים, ובפרט אלו הנמצאים במחנות אי-שם, ז.א. בריחוק מקום מקהלה קדישא וכו', שהם זקוקים יותר למלה של עזר וחיוק להעלות בקדש עניני תורה"ק ומצותי, וגם בזה אין לך דבר העומד בפני הרצון. בברכת חג שמח ולבשו"ט בכל האמור.

ב

בי"ה, כח' שבט תשכ"ד
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוה' ישראל איסר שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו עם הפ"י, שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מוי"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בתוכנו, והרי מתקרבים אנו לחדש אדר חדש הצלחה לבני ישראל בכל עניניהם.

בודאי, אף שאינו מזכיר עדי"ז — השתתף בהתועדות דיום ההילולא יו"ד שבט שז"ע באנו ממנו, וכמטרת ותכלית כל התועדות יתוסף עי"ז בעניני יהדות וכמבואר במכתבי בעל ההילולא בכ"מ, והרי זה ג"כ הכנה מתאימה לכניסה לחדש אדר אשר נצטוינו להרבות בשמחה תיכף משנכנס, ומה לנו גדול — משמחה של מצוה, כולל לימוד תורת הנגלית ותורת החסידות וכמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ש.מ. סימפסון, מזכיר

במחנות: צבא.

להעלות בקדש: ראה ברכות כה, א. וש"נ.

ב

נדפסה ב"מקדש מלך" ח"א ע' 99 ואילך. מוה' ישראל איסר: קלונסקי. אגרת נוספת אליו — לעיל אגרת הקודמת. לחדש אדר חדש הצלחה לבני ישראל.. להרבות בשמחה.. משנכנס: ראה תענית כט, סע"א ואילך. מג"א או"ח סתרפ"ו סק"ה. וכמטרת.. כל התועדות.. וכמבואר במכתבי בעל ההילולא בכ"מ: ראה אג"ק שלו ח"ג אגרת תשיד (ע' סז ואילך). ח"ד אגרת תקסח (ע' רו). ועוד. וכמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב: תהלים יט, ט. וראה תענית ל, סע"א.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תרומה, וא"ו אדר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שני ואחרון מהתועדות חג הפורים ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ משפטים, המשך ההתועדות י"ל אי"ה בשבועות הבע"ל).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ער"ח אדר, ה'תשע"ז,
מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2017 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2017

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

הוספה

בי"ה, יב' תשרי תשי"ט
ברוקלין

האברך איסר שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מזי"ך אלול עם הפיי"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע,

ונעם לי לקרות בו אודות פעולותיו להשפיע על הנוער לקרבו לעניני תורה ומצות, שאם בהנוגע לכ"א אמרה תורתנו תורת חיים הוכיח תוכיח את עמיתך אפילו עד מאה פעמים, עאכו"כ בהנוגע להנוער שהרי בעתיד הקרוב יבנו בית בישראל, וכל שינוי לטוב הרי זה שינוי בהנחת יסוד הבית ומבנה הבית, וק"ל.

שמה"ל מובן, שכל השתדלות ויגיעה כדאיות הן, ובטח גם על חבריו שיש להם כשרון השפעה, ישפיע בכיוון האמור, ועוד והוא העיקר, שלא יסגון לאמר ולספר להנוער ע"ד תורה תמימה בלי פשרות, ודלא כדעת הטועים לאמר, שעיי"ז יפחדו וכו', כי הנסיון הראה היפך הגמור, ובטח ראה מכתבי הכללי לר"ה השתא, שנקודה האמורה שמשה יסוד לו,

כמדומה כבר כתבתי לו ועכ"פ לדכותי שבודאי להשפיע על השני צריך להיות בבחי' טופח ע"מ להטפח, וכיון שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו, ולא ברא דבר אי בעולם לבטלה, הרי מי שחונן בכח השפעה, עליו לנצל זה למלאות תפקידו כדרישת השעה, וכדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, וכיון שלזה דרושה טופח ע"מ להטפח, הרי ניתנו לו הכחות והאפשרות לזה ואין הדבר תלוי אלא ברצונו,

האברך איסר: קלונסקי, ירושת"ו. אגרת נוספת אליו — לקמן אגרת הבאה. וראה גם "התקשרות" גליון תקטז ס"ע 11.

אמרה תורתנו .. הוכיח תוכיח את עמיתך: קדושים יט, יז.

אפילו עד מאה פעמים: בי"מ לא, א.

מכתבי הכללי לר"ה השתא: אג"ק ח"ז אגרת ו'תצט.

טופח ע"מ להטפח: לשון חז"ל — ברכות כה, ריש ע"ב. ועוד. וראה גם אג"ק ח"ד אגרת

ד'תתפכ, ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.

שאיין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו: ע"ז ג, סע"א.

ולא ברא דבר אי בעולם לבטלה: שבת עז, ב.

וכדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני: קידושין בסופה.

פורים, ה'תשל"ב

יא. דובר כמ"פ בנוגע לתורה שנקראת "תורת אמת", ש"אמת" פירושו שאין בזה ענינים של עירוב ופשרות, ובמילא הרי זה צ"ל אמת גם בכל הפרטים.

וענין זה מרומז גם בכך שתיבת "אמת" מורכבת מג' אותיות⁵²: א', האות הראשונה של האל"ף בי"ת, מ', האות האמצעית של האל"ף בי"ת — כשמונים גם את האותיות הסופיות: מנצפ"ך⁵³ (אף שלפעמים נמנים בסוף כל האותיות, שלכן, בענין המספרים, הנה אות ך' מספרה חמש מאות, ועד לאות ן' שמספרה תשע מאות⁵⁴), ות', האות האחרונה של האל"ף בי"ת — להורות שבשם "אמת" יכול להקרא רק דבר שמתחילתו ובאמצעיתו עד סופו הוא אותו ענין, אותה תיבה וכו'; אבל אם בתחילה נמצא במעמד ומצב מסויים, ולאחרי משך זמן משתנה המצב — הרי זה סימן שגם בתחילה לא הי' הדבר באופן של אמת.

ועכ"פ בנוגע לעניננו — הרי ענין האמת הוא באופן שזהו אמת בכל הפרטים.

ומזה מובן, שענין שנאמר בתורה, תורת אמת, הוא אמת לא רק בכללות הדבר, אלא גם הפרטים הם מכוונים ואמיתיים.

ולכן, כאשר התורה נותנת משל, שממנו צריך ללמוד את הנמשל — צריך להיות המשל באופן שכל הפרטים שבו ישנם בהנמשל.

יב. ובנוגע לעניננו:

העובדה שהנהגת בני"י באופן בלתי רצוי ("ניט אידיש") נקראת בלשון "שינה", "יִשְׁנוּ מן המצוות" — אינה סתם מליצה, אלא זהו ענין שמתאים לענין השינה בכל הפרטים, והיינו, שכאשר רואים יהודי שלעת-עתה חסר אצלו בענין הקשור עם יהדות, הנה חסרון זה הוא מעמד ומצב של שינה, ולא ח"ו ענין אחר.

והענין בזה:

החילוק בין מצב של שינה למצב של עירנות הוא — לא באברים עצמם, שהרי בעת השינה לא נחסר בהם מאומה, וגם בשכל לא חסר מאומה, שהרי אין זה באופן שבעת השינה מתבטלת מציאותו בתור בעל-שכל ח"ו, כיון שיש לו אותה נשמה ואותם כחות שכליים; אם יש לו ראש טוב בהיותו ער, יש לו אותו ראש בשעה שישן, וכמו"כ אם יש

(52) ראה ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. (54) ראה פרש"י וחדא"ג מהרש"א סוכה דב"ר פ"א, יו"ד. נב, ריש ע"ב.

(53) חידושי הרש"ש לדב"ר שם.

לו מדות טובות בהיותו ער, יש לו אותם מדות בשעה שישן; הנפק"מ היא רק שבעת השינה אינם פועלים פעולתם, אבל גם אז הם נמצאים אצלו בשלימות.

ועד"ז בנמשל:

העובדה שיש בין בני"י כאלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", ויתירה מזה, אפילו לפי הדעה ש"השתחוו לצלם", שזוהי העבירה הכי חמורה של עבודה זרה ("לפנים" עכ"פ, שהרי "הם לא עשו אלא לפנים"⁴²) — הרי זה רק ענין של שינה, "וַיִּשְׁנוּ מִן הַמְצוּוֹת", כך, שגם אז הראש והלב וכל רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם הם בשלימות, אלא שתמורת זה שכל אחד מהם יפעל פעולתו, הרי הם במצב של שינה.

וענין זה — שבני"י רק "וַיִּשְׁנוּ מִן הַמְצוּוֹת" — אמר הַסֵּן, שלמרות היותו "צורר היהודים"⁵⁵, וחיפש חסרונות על בני"י, הנה החסרון הכי גדול שמצא הוא — שהם ישנים! ... וגם הוא הי' מוכרח להכיר את האמת — שאין זה באופן שיהודי אינו רוצה ח"ו לקיים את ציווי הקב"ה, אלא רק שהשכל שלו נמצא במצב של שינה; ואילו הי' שכלו ער, הרי מובן בפשטות שהי' שומר תומ"צ.

ואם "המן צורר היהודים" אומר כך — הרי בודאי שהמצב אינו גרוע יותר ח"ו; הוא יכול להגזים בצד הבלתי-טוב, אבל לא לומר שהמצב טוב יותר! ...

וזהו הטעם שכאשר "נדדה שנת מלכו של עולם", ו"כמים הפנים אל הפנים" התעוררו נשמות בני"י למטה, אזי נעשה מעמד ומצב ש"ליהודים היתה אורה וגו'", "אורה זו תורה .. ושמחה זה יו"ט .. וששון זו מילה .. ויקר אלו תפילין"⁴⁶ (ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"⁵⁶) — דלכאורה אינו מובן: כיון שהמן הצליח לגזור גזירה, הרי זה סימן שאצל בני"י חסר בענין התומ"צ, וא"כ, מדוע מיד כשבטלה הגזירה הי' אצלם לימוד התורה וקיום המצוות?! — כי, החסרון בעניני התומ"צ הי' רק מצב של שינה, ולכן, מיד כשהתעוררו מהשינה, הי' אצלם הענין ד"אורה זו תורה, ושמחה זה יו"ט, וששון זו מילה, ויקר אלו תפילין", ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין".

יג. ובענין זה יש לימוד עביר כל אחד מישראל — כאמור לעיל שאפילו פרט במגילה הוא מכוון ואמיתי, ובנדוד, שטענת המן נאמרה במגילה בלשון "ישנו גו'", מהוה הוראה גדולה ומופלאה לכל אחד מישראל:

יש דרך אחת ויחידה שיהי' "דובר שלום לכל זרעו" — ע"י "אורה זו תורה", שהתורה תאיר את הדרך להורות מה הוא יהודי ומה הוא בן-נח, כיצד צריך להתנהג בן-נח וכיצד צריך להתנהג יהודי; ורק באופן כזה יכול להיות "דובר שלום לכל זרעו", כמ"ש⁵⁹ "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", ועד לשלום בכל העולם, כדאיתא בספרי⁶⁰ שבשעת מ"ת נעשה רעש גדול אצל אוה"ע, עד ששמעו שהקב"ה נותן תורה לבני"י, ואז נעשה שלום בכל העולם כולו.

ובזה מסתיימת התקופה שהתחלתה "ויהי בימי אחשורוש", "שהושחרו פניהם של ישראל בימיו כשולי קדירה"⁶¹, ועד לצרות וגזירה איומה שלא היתה כמותה — עי"ז שיודעים שאסור להתיימש, וצריכים להשתדל שהילדים ילמדו תורה, ואז הם יסירו ויבטלו את כל אלו שרוצים להסיר אותם מדרך הישר בענין הכי עיקרי, שלא ידעו עם מי הם מתחננים, שזהו ענין שלא הי' לעולמים.

כ. ויה"ר שכל הענינים יומשכו בקרוב ממש ובפועל ממש, ובדרכי נועם ובדרכי שלום,

החל מחינוך על טהרת הקודש לכל אחד ואחת בישראל, מבלי הבט מי הם הוריו — שברור הדבר שסוכ"ס הנה לא זו בלבד שלא יפריעו, אלא יהיו מרוצים מזה; וכן ברור הדבר ש"והשיב לב אבות על בנים", "ע"י בנים" — שהילדים יפעלו שגם אצל ההורים יהי' "אורה זו תורה", והיינו, שלא זו בלבד שילמדו תורה סתם, אלא התורה תהי' אצלם "אורה", שזהו ה"אור" שלהם שמאיר את חייהם,

— שענין זה יפעל ש"רבים מעמי הארץ מתיידיים"⁶⁵, כפירוש רש"י: "מתגיירים", גיור כפי רצונו של רש"י. ואז נעשה הענין ד"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם" —

ובאופן ש"זכרם לא יסוף מזרעם" — שילכו ההורים ביחד עם הילדים, ועד שבקרוב ממש הולכים לקבל פני משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה, בשמחה ובטוב לבב.

* * *

(90) ברכה לג, ב. וראה זבחים קטז, סע"א.

(89) תהלים כט, יא.

(56) קידושין לה, א. וש"נ.

(55) אסתר ג, יו"ד. ועוד.

בין שבעים אומות העולם, "מפוזר ומפורד בין העמים", וא"כ, יהיו לך בזיונות מהגויים.

ועל זה עונה: "ויקר אלו תפילין!" וכשיוצא לרחוב, אזי "וראו כל עמי הארץ" — הגוי רואה שהולך יהודי שקשור עם יהדות — "וראו ממך"⁸⁵, וכמ"ש במגילה⁸⁶: "כי נפל פחד מרדכי עליהם", ובודאי שלא יבזו יהודי, ואדרבה: יעניקו לו כבוד.

יט. וכל זה מתחיל מענין החינוך, כמ"ש⁸⁷ "והשיב לב אבות על בנים", ומפרש רש"י, "על ידי בנים":

לכל לראש — הנה מבלי הבט על המעמד ומצב שלך, עליך לדאוג לילדים, הן בן והן בת, הן קטנים והן גדולים, כדברי הגמרא⁸⁷: "אדידך על צוארי דבריך (בעוד ידך תקיפה על בנך) .. עד עשרים וארבעה" — שילמדו תורת ה', תורת חיים.

וענין זה יעורר את כל הענינים למעלה — שיתחילו לשפוך ריבוי ברכות והצלחות לכל בני באיזה מעמד ומצב שהם, ועד שמעמדם ומצבם ברוחניות יהי' באופן ד"אורה זו תורה" — שהתורה תהי' ה"אורה" שלהם עד ל"אורה" כפשוטה, וכן בנוגע לשאר הפרטים שבהמשך הכתוב עד ל"יקר", וכן בנוגע ל"אורה" עד "יקר" בגשמיות.

ועד להענין ד"דובר שלום לכל זרעו"⁸⁸ — שיהי' שלום בין כל בני, כיון שכולם יעמדו באותו מעמד ומצב של לימוד התורה וקיום המצוות, שזוהי הדרך היחידה לפעול ענין האחדות.

ולא כמו אלו שרוצים להציע שהדרך לפעול אחדות אצל בני היא עי"ז שמתאפקים שלא לומר ש"עבירה" היא "עבירה" ו"חורבן" הוא "חורבן", ועד ל"גזירה" נגד קיום עם ישראל, וגרועה יותר מגזירת המן, שהגזירה שלו "להשמיד להרוג ולאבד" היתה רק בנוגע לגוף, ואילו כאן הגזירה היא לערב יהודים עם גוים, רח"ל, כך, שיהודי לא ידע עם מי מתעסקת בתו ועם מי מתעסק בנו, וכאשר יעבור עוד דור, לא ידע בעצמו עם מי הוא הולך להתפלל בבית-הכנסת או עם מי הוא יושב אל השלחן לאכול — שזוהי גזירה שלא היתה לעולמים!

"דובר שלום לכל זרעו" — אינו יכול להיבנות מזה שירמו יהודים ויסחבו אותם למצב של חורבן איום ונורא רח"ל!

(85) תבוא כח, יו"ד. וראה ברכות ו, א. (87) קידושין ל, רע"א (ובפרש"י).
וש"נ. (88) אסתר בסופה.
(86) אסתר ט, ג.

כאשר פוגשים יהודי, צריך לדעת, שלהיותו בן אברהם יצחק ויעקב, או בת שרה רבקה רחל ולאה, ברור הדבר שלבו ער להקב"ה לתורתו ומצוותיו (ללמוד תורה ולקיים מצוות), אלא יכול להיות שרק לבו ער, ואילו הכחות החיצוניים שמכסים על לבו הם במצב של שינה, ולכן הרי זה מונע שהענין שלבו דורש ממנו יבוא בפועל, שילמד תורה ויקיים מצוות בחיי היום-יום.

ומזה מובן, שכאשר רואים יהודי שצריך ללמוד כך וכך שעות במשך היום, והוא לומד חצי שעה פחות — אין זה בגלל שרוצה להכעיס ח"ו את הקב"ה; אצל בני" אין מציאות כזו שיהודי יודע שצריך ללמוד ואעפ"כ אינו לומד; אלא זהו רק בגלל שהשכל שלו נמצא במצב של שינה.

וזהו הלימוד, שכאשר בא יהודי ורוצה להשלות מישוהו שאין רצונו להתנהג ע"פ שו"ע — צריך לדעת שאין זה דבריו של היהודי, אלא דבריו של היצה"ר! ודברי היצה"ר אינם בהסכמתו של היהודי, אלא היצה"ר "הרדים" אותו, כך, שאינו שומע מה שהיצה"ר מדבר בשמו. ובלשון הרמב"ם⁸⁷: "יצרו הוא שתקפו", והיינו, שהיצה"ר כופה את היהודי שלא ישמע את דבריו, ועכ"פ — שלא יפריך את דבריו גם אם הוא שומע אותם. אמנם, זהו רק ענין של שינה בלבד; ולכן העצה היא — להעיר אותו מהשינה, ואז ירצה מעצמו להיות לומד תורה ומקיים מצוות.

יד. וכיון שכן, הרי מובן גם שאין מקום לטענה שזהו ענין ששייך לחייו הפרטיים, ולכן אין לנסות לשנות אותו, ללחוץ ולדחוק אותו שיהי' שומר תומ"צ, כיון שחיים במדינה דמוקרטית... — שהרי אין זו התערבות מבחוץ; צריך רק להעיר אותו משנתו, ואז ירצה בעצמו להיות לומד תורה ומקיים מצוות.

והרי זה כמשל לאדם שישן בכית בוער באש — שבודאי לא יטען אף אחד שאין להעיר אותו משנתו, כיון שזהו ענינו הפרטי, ואין להתערב בזה! ... כי, כשיתעורר משנתו לא יצטרכו להסביר לו שצריך לברוח מבית זה; הוא בעצמו ידע שבית כזה לא טוב עבורו, אלא שנרדם ואינו יודע מה שנעשה מסביבו.

ועד"ז בנדוד"ד: אע"פ שנראה שפלוני ישן שינה עריבה ונהנה משינתו, הרי האמת היא שזוהי שינה שאינה בריאה — כי, התורה היא "חיינו ואורך ימינו"⁸⁸, ועל המצוות נאמר⁸⁹ "וחי בהם", והיינו, שחיותו

(57) הל' גירושין ספ"ב. הכתוב ס"פ נצבים.
(58) נוסח תפלת ערבית — ע"פ לשון (59) אחרי יח, ה.

של יהודי היא עי"ז שמניח תפילין ומקיים כל שאר המצוות, ולכן, כשחסר בקיום התומ"צ, הרי זו שינה שאינה בריאה. וכידוע בעניני מחלות רח"ל, שאחת המחלות הכי קשות מתבטאת במצב של שינה מבלי יכולת להתעורר במשך זמן ארוך.

וכיון שכן, הרי מובן, שכאשר מצילים אדם ממצב של סכנה (כולל גם עי"ז שמשחררים אותו ממישהו שלוחץ עליו כו', כנ"ל ש"יצרו הוא שתקפו") — הנה לא זו בלבד שאין זה היפך העדינות, בגלל ההתערבות בעניניו הפרטיים של פלוני, אלא איפכא מסתברא, כי, פלוני אינו יודע שנמצא בסכנה, וברור הדבר שאם רק ידע, אזי יברח מן הסכנה, וא"כ, כאשר יעיר אותו משינתו, הנה לא זו בלבד שלא יכעס עליו, אלא אדרבה: הוא יכיר לו טובה כל ימי חייו, בגלל שהעיר אותו משינה שהזיקה את בריאותו.

ולכן, כאשר רואים מישהו שישן שינה שאינה בריאה, הרי זה חוב קדוש להעירו מהשינה, ומי שאינו עושה זאת, ובלשון חז"ל⁶⁰: "מי שיש בידו למחות ואינו מוחה" — הקולר תלוי בצווארו! ... זוהי האשמה שלו, ולא של פלוני הישן, שהרי הוא שקוע בשינה!

— פלוני אשם ששכב לישון בשעה שהי' צריך להיות ער, ולכן הדין הוא ש"אדם מועד לעולם כו' בין ער בין ישן"⁶¹, כיון שהי' צריך לישכב לישון באופן שלא יזיק את הכלים שנמצאים מסביבו, ועאכ"כ שלא יזיק את עצמו; אבל לאחרי שנרדם, הרי הוא ישן. ואז, מוטל חוב קדוש על כל אלו שנמצאים מסביבו, להעיר אותו משינתו; ואינם צריכים לעשות יותר מזה, שכן, הסיבה לכך שחסר אצלם בקיום התומ"צ אינה אלא ש"יָשְׁנוּ מן המצוות", ולכן, כאשר מעירים אותם משינתם, אזי בודאי נעשה אצלם קיום התומ"צ בשלימות, כנ"ל.

טו. וכמדובר כמ"פ — מכל ענין של תורה (ובנדוד, שטענת המן נכתבה במגילה בלשון "ישנו") צריך למצוא הוראה בנוגע לעבודה בפועל: לכל לראש — כשפוגשים יהודי שנדמה שהי' צריך להתנהג באופן אחר, בין אדם למקום או בין אדם לחבירו, כך, שלא מתאים לו להתעסק עם יהודי שאינו מתנהג כדבעי — צריך לידע, שאפילו המן צורר היהודים אומר שהסיבה לכך שיהודי מתנהג שלא כדבעי אינה אלא בגלל שנרדם וישן, והיינו, שבאיזה מעמד ומצב שיהי' הרי הוא אדם שלם בתכלית השלימות, וצריך רק להעיר אותו משינתו;

(60) עי"ז יח, א. וש"נ.

(61) ב"ק כו, סע"א (במשנה). וש"נ. וראה המשך תער"ב ח"א ע' צא.

יהיו "אידישע ימים טובים" — לא "יום ראשון" או שאר ימים טובים של אידיהם רח"ל, אלא הימים טובים שלו הם: "חג הפסח" — כשהוציאו אותו ממצרים; "חג השבועות", כשנותנים לו את התורה ב"זמן מתן תורתנו"; ו"חג הסוכות" — כשאומרים לו לעזוב את דירתו המפוארת עם כל הרהיטים והשטיחים מקיר לקיר... וכל ה"צאצקעס" שהכניס בה, ולצאת לישב בסוכה, בגלל שכך צוה הקב"ה! ואין זה באופן שמצטער מזה — שהרי המצטער פטור מן הסוכה⁷⁹, אלא זהו אצלו "יום טוב", "שמחה זה יום טוב" — שכאשר הקב"ה מצוה עליו לישב בסוכה, אזי לוקח את כל עניניו, המזלג והכפית והצלחת וכו', ועוזב את הדירה, והולך ויושב בסוכה.

וכאשר שואלים אותו: מהי הפראות ("ווילדקייט") הלזו?! — הוצאת מאה אלף דולר על הדירה, ועכשיו הנך עוזב את הדירה כדי לחגוג "יום טוב" (לא סתם יום חול, אלא "יום טוב", באופן ד"ושמחת בחגך"⁷⁷, והי"ט דסוכות הוא דוקא בסוכה)?! — אזי משיב: "למען ידעו גו"⁸⁰, היינו, שזהו ענין שמונח ומתקבל בשכלו (ולא שעושה זאת בכל כרחו), דכיון ש"בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים"⁸⁰, הרי זה "יום טוב" אצלו כאשר עוזב את הדירה עם כל ה"צאצקעס" שבה, ויושב ב"דירת עראי"! ועושה זאת בשמחה גדולה, עד כדי כך, שזהו "זמן שמחתנו", שהרי דוקא בחג הסוכות נאמר ג"פ שמחה⁸¹ (לא בפסח ולא בשבועות).

אך עדיין אומרים לו: כל זה — הנך מבין עי"י הנשמה, אבל הגוף שלך טובל מהישיבה בסוכה, וכן מהעסק בתורה ש"מתשת כחו של אדם"⁸², וכן מהיציאה ממצרים, ששם הי' בשר "חנם"⁸³, ואילו עכשיו הנך צריך להתייגע, להזהר מהשגת גבול וכו', ולברך לפני ולאחרי האכילה, כך, שאין זה מגיע ל"חפשויות" שהיתה לך במצרים, שלא היו עליך כל הגבלות אלו, וא"כ, גם אם הנשמה נהנית מזה, הרי הגוף אינו מרוצה! ועל זה עונה: "ששון זו מילה"! — יש לו "ברית עולם" עם הקב"ה באופן ש"בריתי בבשרכם"⁸⁴, היינו, שהברית היא עם בשר הגוף, כך, שהבשר שלו הוא אחר לגמרי.

ועדיין אומרים לו: כל זה טוב בנוגע לד' אמות שלך, אבל הנך חי

(79) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתר"מ ס"ה.

(82) סנהדרין כו, ב.

(83) ע"פ בעלותך יא, ה.

(84) לך לך יז, יג.

(80) אמור כג, מג.

(81) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחלתו).

לעולמים: כך עשה ראש הסנהדרין בזמן שביהמ"ק הי' קיים (כפי שנזכר בשקלים⁷⁴ "פתחי זהו מרדכי" בין הממונים שהיו במקדש).

ועד כדי כך גדול ענין זה — שאחד הציווים בק"ש (שמצות עשה לאומרה פעמיים בכל יום⁷⁵) הוא: "ושגנתם לבניך"⁷⁶, ולא רק פעם אחת, בפרשה ראשונה, אלא גם בפרשה שניי: "ולמדתם אותם את בניכם"⁷⁷; וכדי שלא יוכלו להתחמק ולטעון שהכוונה היא לבנים ממש ("אייגענע קינדער") — מפרש רש"י⁷⁸: "לבניך אלו התלמידים", וכמדובר כמ"פ שפירוש רש"י על התורה מיועד לבן חמש למקרא, שגם ילד בן חמש מבין זאת!

יז. ועוד ענין בזה — בהמשך להמדובר לעיל (סי"ג ואילך) אודות הצורך להעיר מהשינה:

כאשר אדם מבוגר בשנים ישן, הנה גם אם יניחו לו לישון חצי שעה נוספת — יוכלו עוד "לחטוף" ולהשלים מה שהחסיר בשינתו; אבל כאשר מניחים לילד לישון משך זמן ארוך יותר רח"ל, ובינתיים חסר בענין ד"חננוך לנער על פי דרכו"⁷⁸ (בהיותו עדיין "נער") — לא יודעים אם יוכלו אח"כ לחזור ולחטוף מה שנחסר.

וכל זה — אפילו בשנים כתיקונם; ועאכו"כ בזמנינו אלו, שבחוקן נושבות רוחות כו', כך, שבנוגע לכל ילד ישנם כאלו שמצפים לתפסו, פלוני לצד שמאל ופלוני עוד רחוק יותר מצד שמאל וכו' וכו' — הרי יתכן שאם ימתינו כמה רגעים נוספים במשך השינה של הילד או של ההורים, או שייתחשבו ברגשי ההורים שעלולים להפגע מזה שמנסים לפעול שהילד יקבל חינוך על טהרת הקודש ולכן ייתראו לעסוק בזה — אי אפשר לדעת אם רגע לאח"ז או יום לאח"ז יוכלו עדיין להגיע אל הילד, ויהי' עדיין עם מי לדבר, שהרי יכול להיות שהילד יהי' כבר שבוי במחנה אחר!

יח. ולאידך גיסא, ברור הדבר, שאם רק רוצים לעסוק בכך, הרי בודאי שאפילו אלו שנהנו מסעודתו של אותו רשע או השתחוו לצלם רח"ל, הנה לא זו בלבד שגם הילדים שלהם ילמדו תורה, והם (לא רק שלא יפריעו, אלא) יהיו מרוצים ומאושרים מזה, אלא גם אצלם יהי' המעמד ומצב ד"אורה זו תורה",

ומזה יומשך אצלם גם "שמחה זה יו"ט", היינו, שהימים טובים שלהם

(74) רפ"ה.

(77) עקב יא, יט.

(75) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רסנ"ח. וש"נ.

(78) משלי כב, ו.

(76) ואתחנן ו, ז.

וכאשר יעירו אותו — אתה או מישהו אחר — ברור הדבר שתהי' הנהגתו כדבעי הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו.

ולא עוד אלא שיתכן שהנהגתו תהי' טובה יותר מהנהגתו של זה שמעיר אותו משנתו, שהרי "אין אדם יודע מה בלבו של חבירו"⁶², וא"כ, הענין ש"לבו ער לתורה ומצוותי" שישנו הן אצל זה שצריכים להעיר אותו והן אצל המעורר, יתכן שזה שצריכים להעיר אותו "לבו ער" יותר מאשר אצל המעורר. וענין זה יוכל לידע רק לאחרי שיעיר אותו!...

וכיון שכן, הרי גם בשעה ששקוע עדיין בשינתו, אין מקום לטענה שאינו רוצה להתעסק עם אדם שאינו ישר, יהודי שאינו ישר — כי, לאמיתו של דבר ישר הוא, אלא שנרדם בשינתו.

ולכן יכולה להיות הפעולה עם הזולת מתוך אהבת ישראל:

ובהקדים — שכדי שהפעולה על יהודי לקרב את לבו לאביו שבשמים תהי' בהצלחה, יש לעשות זאת מתוך אהבת ישראל, ובדרכי נועם ודרכי שלום.

ולכאורה כיצד יוכל לפעול על עצמו אהבת ישראל, בראותו את הנהגתו של פלוני — בין אדם למקום או בין אדם לחבירו — שעושה דברים שאינו צריך ואסור לעשותם!?

וההסברה בזה — שהנהגתו הבלתי-רצויה אינה אלא בגלל שנרדם בשינתו, אבל כל עניינו — הן השכל שבראש הן המדות שבלב והן כל העשי' שבכל גופו — הם אצלו בשלימות, אלא שאינם פועלים פעולתם בפועל, כך, שגם יהודי זה הוא "בעל מעלה", ולכן צריך להתעסק עמו, ואדרבה: "ישר כחו וגדול זכותו שיעיר מהשינה "אדם גדול"!

ועי"ז יפעל שיתוסף אצל יהודי זה שהעיר אותו משנתו, ועד שיתוסף אצל כלל ישראל עוד יהודי שומר תומ"צ בפועל (לא רק בכח), ועאכו"כ שיתוסף אצל זה שזיכה והעיר אותו, כמארז"ל⁶³ "גדול המעשה יותר מן העושה".

ובצירוף כולם יחד מכריעים (את עצמו ו)כל העולם כולו לכף זכות⁶⁴, וממשיכים ברכת ה' ב"אורה ושמחה וששון ויקר", כפשוטם וככל הפירושים, ולמטה מעשרה טפחים, ובטוב הנראה והנגלה.

* * *

(64) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(62) פסחים נד, רע"ב.

(63) ב"ב ט, סע"א.

טז. נזכר לעיל (ס"ט) שתושבע"פ מספרת לנו כיצד נפעל הענין ש"נודדה שנת המלך", שלמרות שבנ"י היו במעמד ומצב של שינה, מ"מ, נשאר הקב"ה "ער" גם ביחס לאותם יהודים, למצוא דרך להעיר אותם משינתם, בדרכי נועם, ללא צורך בענין של גזירות כו' – שההתחלה היתה עי"ז שקיבצו ילדי ישראל לעסוק בתורה, כמסופר במדרש⁶⁸ שמרדכי קיבץ כ"ב אלף תינוקות של בית רבן ולמד עמהם תורה, וענין זה פעל "רעש" ("אויפגעשטורעם"ט) למעלה, ש"נודדה שנת מלכו של עולם", וזה נעשה "עיקרו של נס" ו"תוקפו של נס" – שלא זו בלבד שבטלה הגזירה, אלא אדרבה: "ונהפוך הוא", ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", ועד ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים"⁶⁹.

וע"פ האמור לעיל (ס"ד) שכל פרט במגילה הוא באופן שה"נזכרים" צריך לבוא ב"נעשים", לידע מה צריך לעשות בפורים זה, ולמחרת פורים, מדור לדור, עד ש"זכרם לא יסוף מזרעם"⁷⁰ – הנה כן הוא גם בנוגע לענין הנ"ל:

מבלי הבט על המעמד ומצב כו', הנה לכל לראש צריך להבטיח שבכל מקום שבו נמצא ילד יהודי, עליו ללמוד תורה.

וענין זה צריך לפעול אפילו מי שהוא ראש הסנהדרין – כפי שהי' מרדכי הצדיק בזמנו⁶⁶ (וגם לאחר ש"כבר לא הי' ראש הסנהדרין, הי' עכ"פ בין הסנהדרין⁶⁷), אף שלכאורה הי' מספיק שישכור "מלמד" שילמד עם התינוקות, שהרי ללמד "תינוקות" (ילד לפני בר-מצוה, ועוד צעיר מזה) לא זקוקים ל"לומדות" של מרדכי, שהי' אחד מהסנהדרין, ועאכ"כ ראש הסנהדרין.

ובפרט שמרדכי הי' גם "יושב בשער המלך"⁶⁸ – אחד מיועצי המלכות אצל אחשורוש, שמלכותו היתה נוגעת לכל העולם, להיותו "מולך בכיפה"⁶⁹, על "שבע ועשרים ומאה מדינה"⁷⁰. ומה גם שבתור יהודי הי' מוטל עליו החיוב⁷¹ לעשות כל התלוי בו שבני-נח יקיימו שבע מצוות שלהם (עם כל סעיפיהם), כדי שהעולם יתנהג בדרכי שלום, באופן ש"לא תהו בראה (אלא) לשבת יצרה"⁷²;

(65) אסתר ח, יז.

(66) ראה פרדר"א פ"ג. וראה גם שיחת פורים דאשתקד סנ"ג (תו"מ חס"ג ע' ...).

וש"נ.

(67) ראה מגילה טז, ב. הובא בפרש"י

אסתר בסופה.

(68) אסתר ב, יט. ועוד.

(69) מגילה יא, א.

(70) אסתר א, א. ועוד.

(71) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"ח.

(72) ישעי' מה, יח.

ונוסף לזה, בנ"י היו אז במעמד ומצב שמרדכי הי' צריך להקדיש את כל זמנו להצלת עם ישראל;

וא"כ, הי' מרדכי יכול לטעון, שאין זה תפקידו ללמוד תורה עם תינוקות של בית רבן, שהרי הוא ראש הסנהדרין, "ראש-ישיבה" גדול, וגם "עסקן ציבורי" גדול – לא סתם עסקן ציבורי ח"ו של קהילה קטנה, או של עיר אחת, אלא העסקנות הציבורית שלו מתפשטת על כל העולם כולו; כשהוא יערוך אסיפה וישא נאום, הרי זה יודפס בכל העיתונים, וישלח לכל מקום ע"י "הרצים" .. האחשתינים בני הרמכים⁷³ ש"יצאו מבוהלים ודחופים גו'!"... כך שאין לך דבר גדול יותר ממה שיכול לפעול עבור העולם כולו!

אך על זה מסופר במגילה – שאיפכא מסתברא:

העובדה שמרדכי הצליח בכך שאסתר התנהגה ע"פ הצינוי שלו, ואסתר הצליחה בהשתדלותה אצל אחשורוש, עד ש"ונהפוך הוא" – הנה "עיקרו של נס" ו"תוקפו של נס" התבטא בכך שמרדכי לא חיפש תירוצים [שלהיותו "ראש ישיבה" גדול לא מתאים לו להתעסק עם תינוקות, ולהיותו עסקן ציבורי גדול אין לו להתעסק עם תינוקות של בית רבן שלומדים בתלמוד-תורה ובית-ספר קטן, שהרי הוא אדם גדול שבו תלוי העולם כולו], אלא אסף והציל תינוקות של בית ישראל ופעל שיהיו תינוקות של בית רבן; ולאחרי ענין עיקרי זה באו כל התוצאות שלאח"ז, ועד להנס כפשוטו.

בודאי זקוקים ל"עסקנות" של מרדכי, וזקוקים לפעולה שלו ב"דברי הצומות וזעקתם"²⁴, שהרי מובן שתפלתו של מרדכי שהיתה גדולה יותר שלא בערך לגבי תפלה סתם, פעלה ב"דברי הצומות וזעקתם" כמ"פ ככה; אבל, כל זה הי' לאחרי פעולתו בקיבוץ ילדי ישראל ללימוד התורה, וכאשר לא הי' מישהו אחר, ישב בעצמו ללמוד עמהם.

וזהו גם הלימוד בנוגע לחיי היום-יום בפורים זה, בשושן פורים, ובכל הימים הבאים לאח"ז:

כאשר מישהו טוען שהוא עסוק, ואיך יתכן שמבלבלים אותו עם ענין החינוך של ילדים קטנים; בשביל זה מספיק לדבר עם ה"שמש" שלו, והוא יורה לו לערוך את ה"מגבית", ובזה כבר "אני את שלי עשיתי" – אזי אומרים לו: כל זמן שיש ילד שאין לו "מלמד", אין לך ברירה! שב בעצמך ללמוד עם הילד!

אלא מאי, הוא "תינוק", ואתה "ראש הסנהדרין" – הנה כבר הי'

(73) אסתר ח, יו"ד"ד.